

25 december 2023, Kerst, Maranathakerk Den Haag

1e Schriftlezing : Jesaja 9: 1-6

2e Schriftlezing: Lucas 2: 1-20

Gemeente van Christus,

Het is dit jaar 800 jaar geleden dat Franciscus van Assisi in het Italiaanse Greccio tijdens de kerstnachtviering van het jaar 1223 de lezing uit Lucas 2 letterlijk tot leven bracht. Hij wilde het kerstverhaal zichtbaar en tastbaar maken en het middelpunt van die kerstnachtviering, die in de buitenlucht plaatsvond, waren een kribbe met stro en met een os en een ezel ernaast. Lucas noemt deze dieren niet, ze zijn afkomstig uit een tekst waar de profetie van Jesaja mee begint: 'een rund herkent zijn meester, een ezel weet wie zijn voederbak vult, maar Israël mist elk inzicht, mijn volk leeft in onwetendheid.' Het is de tekst van het lied entre le boeuf et l'âne gris [oftewel 'Tussen de os en de grijze ezel], wat we zojuist hoorden, een van de oudste nog bestaande kerstliederen.

Wat Franciscus deed noemen we nu een bibliodrama; je beeldt een Bijbelverhaal uit, zodat je niet alleen hoorder, maar ook speler in het verhaal wordt. Want de bezoekers van de viering schaarden zich als het ware samen met de herders rond de kribbe. Franciscus' doel was dat de kerkgangers 'met eigen ogen de pijnlijke en behoeftige omstandigheden' konden zien waaronder Jezus was geboren. Uit dit gebeuren is later de traditie van de kerststal ontstaan. In Lucas 2 wordt weliswaar niet over een stal gesproken, maar die mag wel verondersteld worden als de plek waar een voederbak staat.

Nu hebben kerststallen tegenwoordig voor velen een wat knusse of lieflijke uitstraling, maar het begon ooit met het zichtbaar maken van de ongekend pijnlijke en armoedige omstandigheden waaronder dit Kind werd geboren. Lucas bouwt zijn kerstevangelie zo op om juist ook deze omstandigheden te benadrukken. Lucas begint zijn getuigenis met een decreet van keizer Augustus. De keizer was destijds in het Romeinse rijk oppermachtig; de naam Augustus betekent letterlijk 'de verhevene'. De keizers wil was wet.

Zo komt er op zijn bevel een ware volksverhuizing op gang, omdat iedereen in het rijk zich in zijn geboortestreek moet registreren. Wat die machtige en verheven keizer hiermee onbedoeld doet, is zorgen dat het kind dat Maria draagt in Bethlehem geboren wordt. Het is een detail waar in de Joodse traditie smakelijk om gelachen zou kunnen worden; die keizer die denkt dat hij alle macht heeft, laat zich mooi voor het karretje van de Eeuwige spannen. Want met de naam Bethlehem komt een rode draad uit het Oude Testament het kerstverhaal binnen, een rode draad die verbonden is met de naam die Lucas ook noemt: David. Koning David, waarvan de overtuiging is dat de Messias van deze koning David afstamt. Mede dankzij de keizer wordt Jezus dus geboren in Bethlehem, de stad van David, als Davids Zoon, lang verwacht.

In die stad wordt Hij echter geboren in een voederbak. De Messias, de gezalfde (de Christos in het Grieks), de redder; hij ligt in een voederbak. Dat Jezus op zo'n nederige manier ten tonele verschijnt, ook dat verbindt hem met David. Want in 1 Samuel 16 lezen we dat Samuel naar Isai in Bethlehem gaat om een van de zonen van Isai tot koning te zalven. Isai stelde zeven van zijn zonen aan Isai voor, maar de koning die Samuel moest zalven zat er niet tussen. Zijn dit al je zonen die hebt, Isai, vraagt Samuel. Dan bedenkt Isai dat de jongste er niet bij is, David,

die de schapen en geiten aan het hoeden was. David wordt weggeroepen bij het vee en hij wordt tot koning gezalfd. Zoals David in eerste instantie over het hoofd wordt gezien op het moment dat er een nieuwe koning moet worden gezalfd, zo zou je deze nieuwe koning ook zo maar over het hoofd kunnen zien in die voederbak in een stal.

Het zijn uitgerekend herders die als eerste naar deze stal geleid worden om dit koningskind te vinden. Niet de machthebbers van die dagen krijgen dit goede nieuws als eerste te horen, maar de herders in het veld, zij die letterlijk in de marge van de samenleving bivakkeren. Het eerste wat die herders horen is 'wees niet bang'. Het is een kernbegrip in de Bijbel, vreest niet. Het klinkt keer op keer wanneer God zich kenbaar maakt aan de mens, het zijn de woorden van de Opgestane op de Paasmorgen: vreest niet! En zo krijgen ook de herders al eerste te horen: wees niet bang!, zegt een engel van de Heer, want ik kom jullie goed nieuws brengen; euangelion in het grieks, waar ons woord evangelie vandaag komt: goed nieuws, en daarmee een grote vreugde. Want vandaag is in de stad van David jullie redder geboren. Met de woorden van de profetie uit Jesaja: Een kind is ons geboren, een zoon is ons gegeven; de heerschappij rust op zijn schouders. En precies dat laatste is de boodschap die Lucas in zijn Evangelie verwoordt: die heerschappij rust niet op de schouders van keizer Augustus, hoezeer hij zichzelf ook de 'verhevene' noemt, hoezeer hij zich zelfs ook graag redder wilde laten noemen door zijn onderdanen, Nee: dit Kind is onze redder, de heerschappij rust op Zijn schouders. Hij is de Messias, de Heer.

Maar wat de engel als teken van deze verlosser geeft, zou normaliter voor de zoekers een teken zijn dat deze het in ieder geval niet is. Eigenlijk zegt de engel: vandaag is er iets heel bijzonders gebeurd, en het teken ervan is dat al het bijzondere gehuld is in het gewone, alle kracht in het kwetsbare en alle rijkdom in armoede. De verlosser herken je aan zijn weerloosheid, de heerser aan zijn onthand-zijn (Hij is in doeken gewikkeld, Hij kan geen vin verroeren) en de verheven geboorteplaats is een aardappelschilbak. Het is een teken van een omgekeerde wereld.

Wat heeft dat teken ons te zeggen in deze tijd en in ons leven? Vrede op aarde voor de mensen die Hij liefheeft, horen we de engelen zeggen. Vrede op aarde, het staat in schril contrast met wat wij om ons heen zien, in de wereld, of in ons leven. En wie zijn eigen de mensen 'die Hij liefheeft'? Of 'de mensen van Zijn welbehagen', zoals wij dat hier elke zondag uitspreken. Letterlijk staat er zoiets als: mensen waar God zich over kan verheugen, die Hij met genoeg aanziet, die hem welgevallig zijn. Daar zit de notie in dat die vrede op aarde ook afhankelijk is van de mate waarin mensen die vrede willen omarmen, wegen van vrede willen zoeken, in deze wereld, en in hun eigen leven. Hoe kan dat eruit zien in ons eigen leven?

Franciscus gaf de bezoekers van de kerstdienst in 1223 de mogelijkheid om in de huid van de herder te kruipen, om te kunnen aanschouwen dat de geboorte van Christus ons laat zien dat al het bijzondere gehuld is in het gewone, alle kracht in het kwetsbare. Dat betekent dat wanneer wij de vrede zoeken, het niet per se over de grote gebaren hoeft te gaan. Het gaat juist om de kleine gebaren, die een grote impact kunnen hebben. Ik denk aan de 3 gezinnen in deze stad waarvoor we samen met de kindernevendienst de afgelopen weken kerstpakketten hebben samengesteld en waarbij we met elkaar hebben gezorgd dat zij grote en rijk gevulde pakketten in ontvangst mochten nemen. Via de Agneskerk kregen we het

bericht dat de ouders verrast en met ongeloof op de grote pakketten reageerden en er heel blij mee waren. Ik denk aan de vredesgebeden die in november in deze kerk plaatsvonden, ja, klein en kwetsbaar, maar de hoop op vrede verbond en verbindt mensen aan elkaar. Het zijn kleine en kwetsbare gebaren van hoop en vrede, te midden van de woedende oorlogen in Oekraïne en in Israël en Gaza, en op nog zoveel andere plekken in de wereld, te midden van de pijn en verdriet wat mensen kan treffen in onze gemeenschap, in deze wijk, in deze stad.

Maar de boodschap van kerst is dat in die kwetsbaarheid een kracht zichtbaar wordt. De kracht van hoop, tegen alle wanhoop in. De kracht van vertrouwen, op licht in de duisternis. Dat zij die in het duister dolen door een helder licht worden beschenen. De kracht van hoop en vertrouwen dat God ons in dit Kind nabij gekomen is. En dat we daarom ten diepste nooit aan onszelf overgelaten zijn. En daarom ook niet bang hoeven zijn; vreest niet! En weet dat God in die kleine en kwetsbare gebaren van hoop en vrede, welbehagen heeft, dat Hij zich erin verheugd.

Zo kan het wonder van kerst voor ons allen niet alleen iets van toen en daar zijn, lang geleden, maar kan het in het in die kleine en kwetsbare gebaren van hoop en vrede in het hier en nu, en elke dag een beetje kerst worden. En vrede op aarde voor mensen van zijn welbehagen.

Amen